

теоретичні аспекти // Право України.- 2006.- № 1.- С. 50-54.

2. Теорія держави і права : Навч. посіб. / За заг. ред. Лисенкова С.Л., Копейчикова.-К.: Юрінком Інтер, 2002.-368 с

3. Кондрат С.С. Юридично значуща поведінка : основні концепції : основні концепції та підходи до вивчення // Держава і право : 36. наук, праць.- 2005.- Вип. 30.-С 73-77.

4. Основи держави і права : Навч. посіб. / Гусарев С.Д., Калюжний Р.А. та ін. - К.: Либідь, 1997.-208 с

5. Забарний Г.Г., Калюжний Р.А., Шкарупа В.К. Основи держави і права : Навч. посіб. - К.: Вид-во Паливода А.В., 2001.- 240 с.

**Здобувач кафедри теорії права та
держави юридичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса
Шевченка**

Хопта Ольга Сергіївна

ПРИНЦИПИ ПРАВА І ПРИНЦИПИ СУДОЧИНСТВА: СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ ОЗНАКИ

За природою, сутністю, змістом та призначенням принципи права та принципи судочинства є взаємопов'язаними явищами, що в наукознавчому плані зумовлює необхідність їх наукового пізнання у взаємозв'язку, особливо в контексті співвідношення, виявлення спільних та відмінних ознак. В юридичній літературі вченими звертається увага на наявність системного взаємозв'язку між принципами права та принципами судочинства [1, с. 49, 2, с. 22-23; 3, с. 41-42]. Проте особливості цього зв'язку між ними не отримали належної наукової розробки. Аналіз наукових підходів до характеристики принципів права та принципів судочинства надає змогу зробити висновок про те, що вони знаходяться в системному взаємозв'язку. Вони є пов'язаними явищами з огляду на те, що мають правовий характер, складаються із системи ідей, положень, правил, мають єдину ціль щодо забезпечення стабільності, єдності та результативності юридичної діяльності. Судова практика в частині реалізації принципів права та принципів судочинства так само свідчить про єдність і взаємозв'язок принципів права та принципів судочинства, що обумовлено їх застосуванням у поєднанні як в частині тлумачення положень законодавства, так і в частині вирішення правових спорів, про що ми окремо будемо говорити у наступних підрозділах дисертації. У зв'язку з тим, що принципи права та принципи судочинства є явищами самостійними, нетотожними, проте взаємопов'язаними, вважаємо за доцільне провести їх співвідношення в контексті наявності їх спільних ознак, відмінних ознак та положень, які визначають їх взаємодію.

Спільні ознаки принципів права та принципів судочинства обумовлені тим, що вони мають правовий характер та акумулюють в собі основоположні ідеї, положення та правила, які визначають функціонування правового явища або здійснення юридичної діяльності. Беручи за основу аналіз ознак принципів права та принципів судочинства, що нами проведено у попередньому розділі дисертаційної роботи, вважаємо, що до спільних ознак принципів права та принципів судочинства відносяться наступні:

1) мають правовий характер, стосуються конкретних правових явищ і категорій. Вказана ознака принципів права та принципів судочинства свідчить про те, що вони існують та функціонують в правовій сфері життєдіяльності суспільства, а їх функціонування націлено на досягнення правового результату;

2) їх змістом є система ідей, правил та положень, що мають вихідний, універсальний та основоположний характер, стосуються функціонування відповідного правового явища або здійснення юридичної діяльності. Принципи права та принципи судочинства націлені на тривале своє функціонування, часті і необґрунтовані їх зміни є такими, що суперечать сутності принципів права і принципів судочинства, на них засновується функціонування відповідного правового явища та здійснення юридичної діяльності;

3) націлені на забезпечення належного правового регулювання суспільних відносин, є основою для правотворчої, правотлумачної та правозастосовної діяльності. При правотворчості принципи права та принципи судочинства відіграють роль орієнтира правотворчого вдосконалення змісту та структури міжнародних актів та актів законодавства, а також актів, що регулюють відносини в сфері судочинства. Правотлумачна діяльність так само засновується на принципах права та принципах судочинства при з'ясуванні та роз'ясненні змісту і суті норм права, де принципи виступають вихідними положеннями, які орієнтують суб'єктів тлумачення в питаннях здійснення інтерпретації правових положень. Правозастосовна діяльність так само засновується на принципах права як вихідних положень правового регулювання та принципах судочинства в частині практики здійснення судочинства як різновиду правозастосовної діяльності. Принципи права та принципи судочинства виступають відправним началом при вирішенні конкретних юридичних справ, особливо при застосуванні аналогії закону у разі наявності прогалин у законодавстві;

4) мають загальнообов'язковий характер, тобто є такими, що підлягають виконанню суб'єктами незалежно від розуміння чи ставлення суб'єктів до цих принципів. Обов'язковість визначає також можливість забезпечення виконання вимог принципів примусовими засобами з боку держави;

5) мають неперсоніфікований характер, оскільки характеризуються відсутністю конкретно визначеного індивідуального адресата, а поширюються на абстрактне коло осіб, що зумовлює не однократну їх дію. Ця особливість породжує необхідність конкретизації принципів права та принципів судочинства стосовно певного випадку чи конкретних суб'єктів, що, в свою чергу, надає можливість врахувати особливості кожної життєвої ситуації (юридичної справи);

6) мають системний характер, оскільки кожен принцип права або принцип судочинства пов'язаний з іншими принципами, забезпечуючи комплексний правовий вплив на суспільні відносини. Принципи права та принципи судочинства є системними явищами, які являють собою впорядковану єдність принципів, що поєднані між собою системним зв'язком, є відносно самостійною та стабільною системою, функціонує автономно з метою врегулювання суспільних відносин;

7) мають абстрактний характер викладення, виступають в якості загального мірила поведінки суб'єктів права, не вказуючи на їх права та обов'язки, забезпечуючи можливість їх поширення на певний вид або сферу суспільних відносин, та потребують відповідного офіційного тлумачення зі сторони органів конституційної юрисдикції;

8) за своєю сутністю являють собою комплекс позитивних зобов'язань, що набувають якостей особливого рівня права, який постає над рівнем загальних норм права, визначають їх ціннісну орієнтацію (спрямованість);

9) закріплюються в актах міжнародного права та у положеннях внутрішньодержавних нормативно-правових актах як конституційного рівня, так і в кодифікаційних актах та законодавчих актах поточної законотворчості;

10) є правовими критеріями для об'єктивної оцінки стану правового регулювання суспільних відносин, в тому числі і здійснення судочинства;

11) як явища, що мають багатоаспектний характер, можуть бути класифіковані на окремі різновиди.

Відмінність принципів права та принципів судочинства обумовлюється тим, що вказані явища є самостійними в системі явищ правової реальності, наділені власними ознаками та мають власне функціональне призначення. Відмінність принципів права та принципів судочинства можливо розкрити в межах наступних положень:

1) принципи права визначають основи правового регулювання в цілому, а принципи судочинства визначають основи здійснення судочинства як особливого виду юридичної практичної діяльності;

2) принципи права впливають на розвиток правового регулювання в цілому, в той час як принципи судочинства впливають лише на розвиток правового регулювання судочинства або окремих його різновидів;

3) принципи права переважно мають конституційний рівень правового закріплення, тобто положення, якими закріплені принципи права, мають найвищу юридичну силу, а норми-принципи – є нормами прямої дії. Водночас, принципи судочинства переважно закріплюються в інших видах законодавчих актів (поточних законах та кодифікаційних актах), що відображає їх предметний характер, залежить або від судочинства в цілому, або від конкретних його різновидів (кримінальне, цивільне, адміністративне тощо);

4) принципи права мають більш стабільний незмінний характер, оскільки в їх основу закладено цінності, які сформовані історично та відображають рівень цивілізованості людства. В той же час принципи судочинства мають більш динамічний характер розвитку, що обумовлено специфікою становлення та розвитку судочинства, в цілому, та його різновидів, зокрема;

5) принципи права поширюється на найважливіші сфери життєдіяльності суспільства, визначаючи характер та зміст їх правового регулювання, водночас принципи судочинства засновані на принципах права та поширюються на особливу сферу професійної юридичної діяльності – судочинство;

6) принципи права становлять методологічну, правову та практичну основу розвитку і функціонування принципів судочинства, в той же час принципи судочинства формуються і розвиваються на основі принципів права, забезпечують їх конкретизацію по відношенню до сфери та змісту судочинства.

Список використаних джерел:

1. Тихомиров О. Д. Принципи права в компаративістському контексті / О. Д. Тихомиров // Альманах права. Основоположні принципи права як його ціннісні виміри. – Вип. 3. – 2012. – С. 49-54.
2. Зайчук О. В. Принципи права в контексті розвитку загальної теорії держави і права / О. В. Зайчук // Альманах права. Основоположні принципи права як його ціннісні виміри. – Вип. 3. – 2012. – С. 21-27.
3. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація / А. М. Колодій // Альманах права. Основоположні принципи права як його ціннісні виміри. – Вип. 3. – 2012. – С. 40-44.

**Курсант факультету підготовки
фахівців для органів досудового
розслідування Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ**

Циб Ірина Сергіївна

МІСЦЕ ТА ЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Останнім часом у суспільстві спостерігається зниження соціальних стандартів життя, підвищення безробіття населення, збільшення серед населення кількості осіб, які перебувають у негативних психоемоційних станах (агресивність, роздратованість, ворожість та ін.), підвищення загальної кількості правопорушень та зростання жорстокої злочинності, що посилює екстремальність професійної діяльності працівників Національної поліції України. Забезпечення правопорядку в суспільстві за таких умов потребує, з одного боку, підвищення якості професійної освіти працівників правоохоронних органів і цілеспрямованого формування в них відповідних особистісних якостей, а з іншого - професійної надійності.

Тенденція зростання рівня організованої злочинності, корумпованості, групових і масових протиправних проявів, соціальної напруженості, ускладнення оперативно-службових завдань, які вирішуються правоохоронними органами України, зумовлює підвищення вимог до особистісних якостей фахівців правоохоронної сфери [1].

Варто зазначити, що розбудова України як правової, демократичної держави на засадах